

ИЗВЕШТАЈ О СПРОВЕДЕНОЈ ЈАВНОЈ РАСПРАВИ О НАЦРТУ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ НАЦИОНАЛНЕ СТРАТЕГИЈЕ ЗА РОДНУ РАВНОПРАВНОСТ ЗА ПЕРИОД ОД 2019. ДО 2020. ГОДИНЕ

Одбор за јавни систем и државне органе на основу члана 41. став 3. Пословника Владе ("Службени гласник РС", бр. 61/06 – прећишћени текст, 69/08, 88/09, 33/10, 69/10, 20/11, 37/11, 30/13, 76/14 и 8/19 – др. пропис), а у вези са чланом 45. став 1. Уредбе о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика („Службени гласник РС", број 8/19), је одобрио спровођење јавне расправе о Нацрту Акционог плана за спровођење Националне стратегије за родну равноправност за период од 2019. до 2020 сагласно којем је Кабинет потпредседника Владе реализовао јавну расправу.

Јавна расправа спроведена је у периоду од 5. до 26. августа 2019. године.

Нацрт Акционог плана био је постављен на сајту Координационог тела за родну равноправност, www.rodnaravnopravnost.gov.rs и на порталу е-управе са позивом свим грађанима, као и стручној јавности да се упознају са текстом нацрта и да своје сугестије и примедбе достављају на имејл адресу rodna.ravnopravnost@gov.rs са назнаком „Нацрт акционог плана за спровођење Националне стратегије за родну равноправност за период од 2019. до 2020”.

У току јавне расправе предлагач је примио писане примедбе, предлоге и сугестије које су се односиле на предложени Нацрт акционог плана, сагласно прописаној процедури. Предлагач је размотрио све генералне и појединачне сугестије, примедбе и предлоге за измене и допуне које су примљене током јавне расправе и прихватио сугестије и предлоге којима се унапређују решења предложеног текста Нацрта, те у складу са тим извршио потребне измене и допуне Нацрта акционог плана.

Примедбе, сугестије и предлози на Нацрт акционог плана са датим одговорима и разлозима за њихово прихватање или неприхватање

Посебни циљ 1.1

Примедбу је поднео Аутономни женски центар која се односи на показатељ на нивоу посебног циља (показатељ исхода) и навео да је немогуће да су „недоступни подаци“ за почетну вредност за показатеље резултата.

Примедба није могла бити прихваћена, јер су надлежни органи, Служба за управљање кадровима и Национална академија за јавну управу учесовали у консултацијама за израду Нацрта. Није у питању податак о броју руководилица/тељки, већ податак о онима који имају повећане капацитете и знања.

Мера 1.4.3.

Примедбу је поднело удружење грађана „Чувари равноправности" које је навело да постоји грешка те да циљана вредност у 2019. години (50) не може бити већа него у наредној (2020) која износи 20.

Примедба је прихваћена и бројчана грешка исправљена.

Посебни циљ 1.5.

Примедбу је поднео Аутономни женски центар који сматра да у оквиру посебног циља као и мера и активности у вези са посебним циљем нису узета у обзир закључна запажања УН Комитета за елиминацију дискриминације жена (CEDAW/C/SRB/CO/4, од 8. маја 2019.) Како наводе, иако је Нацрт АП, односно наведени посебни циљ и мере, условљен садржајем Стратегије, активности у оквиру мера би морале више да се реферирају на препоруке међународних тела, јер су оне настале сагледањем недостатака у примени међународних уговора и стандарда у области заштите и подршке женама са искуством насиља (родно заснованог насиља).

Примедба није прихваћена имајући у виду да је Нацрт АП писан у периоду пре објављивања препорука CEDAW комитета. Поред тога, планирана је активност 1.5.1.1. Израда и усвајање посебног стратешког документа за сузбијање насиља према женама и насиља у породици у складу са стандардима Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља према женама и насиља у породици. Насиље према женама је озбиљан друштвени феномен, како и сва релеванта истраживања показују, те је неопходно имати посебну стратегију.

Додатно, Аутономни женски центар је навео да показатељи исхода за овај циљ немају никакве везе са планираним мерама и активностима, те није јасно како ће бити остварени у периоду 2019-2020. Слично, Аутономни женски центар наводи да су циљане вредности за сва три показатеља исхода сасвим нереално постављење, као и да је немогуће очекивати исход „0“ за број фемцида (имајући у виду показатељ из претходног периода).

Примедба није прихваћена имајући у виду да су активности усмерене на побољшање сарадње између релевантних институција, на побољшање законодавног оквира и слично. Истраживања показују велику разлику између пријава насиља и подигнутих оптужница, због чега треба усмерити активности на тај јаз. Поред тога, као што је већ наведено, планирана је активност 1.5.1.1. Израда и усвајање посебног стратешког документа за сузбијање насиља према женама и насиља у породици. По питању коментара за показатељ за фемцид, вероватно није реално очекивати да неће бити фемцида у Србији у овако кратком временском периоду, али овим Србија показује своју решеност да се одлучно и свим расположивим средствима бори против фемцида.

На крају, Аутономни женски центар је навео да је за реализацију посебног циља 1.5 за две календарске године износ планираних средстава невероватно мали – посебно део из буџета, те да није познато да ли су обезбеђена сва планирана средства. Аутономни женски центар се такође пита како је могуће овим средствима достићи посебни циљ 1.5.

Примедба није прихваћена јер су активности планиране у односу на расположива средства.

Примедбу је поднело удружење грађана „Чувари равноправности“ у вези са показатељем на нивоу посебног циља „процент пријављених случајева насиља у односу на све пријаве кривичних дела“ и навело да проценат пријављених случајева насиља у односу на све пријаве кривичних дела није реалан те да је немогуће очекивати да се проценат пријављених повећа са 8,6% на 20%. Удружење је навело да је то могуће једино ако смањи број осталих кривичних дела, и не зависи од било каквог акционог плана за РР.

Примедба није прихваћена јер истраживања показују да постоји тамна бројка у вези са пријављивањем насиља. Активности су усмерене на повећање броја пријава насиља. Активност је усмерена на реализацију посебног циља АП који је усмерен на повећану сигурност жена од родно заснованог насиља, насиља у породици и партнерским односима.

Додатно, удружење грађана „Чувари равноправности“ је у вези са показатељем на нивоу посебног циља „процент пријављених случајева насиља у породици за које је подигнута оптужница“, навело да проценат пријављених случајева насиља у породици за које је подигнута оптужница није реалан те да уместо 47% треба повећати број на 100%, јер се претпоставља да су сви који су пријављени сигурно криви.

Примедба није прихваћена јер су активности усмерене на побољшање сарадње између релевантних институција, на побољшање законодавног оквира и слично. Истраживања показују велику разлику између пријава насиља и подигнутих оптужница, због чега треба усмерити активности на тај јаз. Активност је усмерена на реализацију посебног циља АП који је усмерен на повећану сигурност жена од родно заснованог насиља, насиља у породици и партнерским односима.

На крају, удружење грађана „Чувари равноправности“ је у вези са показатељем на нивоу посебног циља „број фемцида“ предложило да се реч „фемцид“ замени са „убистава и самоубистава у насиљу у породици“.

Примедба није прихваћена јер је фемцид родно засновано убиство, које мушкарци врше над женама, девојчицама, па и бебама женског пола. Да би се неко убиство окарактерисало као фемцид, учиниоцу мора бити релевантан пол жртве, тј. управо чињеница да је жртва жена. Фемцид је злочин против жена, мотивисан мржњом према женама, презиром и осећајем надмоћи, у ком учинилац мисли да има право да одузме живот жени. Због тога се посебна пажња мора посветити управо фемциду, као родно заснованом убиству жена. Активност је усмерена на реализацију посебног циља АП који је усмерен на повећану сигурност жена од родно заснованог насиља, насиља у породици и партнерским односима.

Мера 1.5.1 .

Примедбу је поднео Аутономни женски центар који сматра да је ниско постављен показатељ резултата. Како објашњавају, чак и да се ради о два стратешка документа (а не о Стратегији чије је важење истекло још 2015.), индикатор се не реферира на законе чија се измена (усаглашавање) такође очекује.

Примедба није прихваћена, јер су у питању стратешки документи, а не закони.

Активност 1.5.1.3.

Примедбу је поднео Аутономни женски центар који је навео да већ има више анализа о усклађености кривичног законодавства са Конвенцијом Савета Европе, те да није нужно радити још једну која ће да понови исте или сличне налазе. Указују да је очигледан проблем је усаглашавање кривичног законодавства.

Примедба није прихваћена, јер иако постоје одређене анализе усаглашености кривичног законодавства са одредбама Истанбулске конвенције, које је претрпело промене 2016. године,

то не искључује израду нове свеобухватне анализе, која ће уважити и резултате претходних анализа, али и понудити нове податке о примени закона и показати у ком правцу треба мењати кривично законодавство.

Активност 1.5.1.4.

Примедбу је поднео Аутономни женски центар који сматра да студије и анализе неће довести до унапређења стратешког и законодавног оквира те предлаже измену активности тако да буде сагласна мери.

Примедба није прихваћена, јер студије и анализе треба да покажу како се примењују законске одредбе и где су препреке као и да понуде предлоге за побољшање стратешког и законодавног оквира у овој области.

Мера 1.5.2.

Примедбу је поднело удружење грађана „Чувари равноправности“ које је навело да у оквиру показатеља на нивоу мере у вези са постојањем функционалне Централне евиденције о случајевима насиља у породици треба омогућити заинтересованим организацијама цивилног друштва увид и утицај на формирање и рад ове институције.

Примедба није прихваћена, јер није јасно какав увид и утицај на постојање функционалне Централне евиденције о случајевима насиља у породици је овде предложен и ради којег циља. Такође, у питању је евиденција, а не институција. Формирање евиденције је прописано законом, као и приступ евиденцији.

Мера 1.5.3.

Примедба коју је поднео Аутономни женски центар односи се на незадовољство именовањем органа који је одговоран за спровођење (координисање спровођења) мере: Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.

Примедба није прихваћена јер се у Члану 16. ст. 1. Закона о министарствима наводи следеће: „Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања обавља послове државне управе који се односе на: [...] антидискриминациону политику; систем социјалне заштите; систем породичноправне заштите; брак; равноправност полова; популациону политику; планирање породице, породицу и децу; остваривање права и интеграцију избеглих и расељених лица, повратника по основу споразума о реадмисији, ромског становништва и других социјално угрожених група [...]”

Даље, Аутономни женски центар се пита да ли је могуће да су обе почетне вредности показатеља на нивоу мере означене са „/“ (иако није јасно да ли то значи 0 (нула) или нема податка). С обзиром на то, предлаже да се унесу реални подаци да би могао да се процени резултат. Такође, Аутономни женски центар наводи да показатељ резултата не говори о „акредитованим специјалистичким услугама“ (активност 1.5.3.1.), јер су иначе услуге лиценциране, а не акредитоване, и специјализоване, а не специјалистичке (чл. 22 Конвенције Савета Европе).

Примедба која се односи на почетне вредности није прихваћена јер није било јавно доступних података.

Примедба која се односи на показатељ резултата (активност 1.5.3.1) је прихваћена. У активности 1.5.3.1. речи „акредитоване специјалистичке“, замењене су речима „лиценциране специјализоване“

Примедбу је поднело удружење грађана „Чувари равноправности“ које је навело да је меру потребно изменити тако да гласи: „Обезбедити услове за одрживе, континуиране, доступне услуге мушких и маскулистичких удружења специјализованих за подршку мушкарцима у ситуацији насиља“.

Примедба није прихваћена јер су Уједињене нације у Декларацији о елиминацији насиља над женама указале да је један од узрока, али и последица насиља према женама вековна разлика између мушкараца и жена у погледу моћи, где су мушкарци ти који имају већу моћ. Истраживања показују да су жртве насиља у преко 90% случајева особе женског пола, док су насилници у преко 90% случајева мушкарци. Поред тога, ово је и обавеза Републике Србије према ратификованој Истанбулској конвенцији.

Активности 1.5.3.1. и 1.5.3.2.

Примедбу је поднео Аутономни женски центар који се пита како ће ове две активности да доведу до очекиваног резултата. Тачније, наводе да није јасно да ли израда препоруке кошта 200.000 или се планира обезбеђивање тог износа за финансирање „акредитованих специјалистичких услуга подршке које женама у ситуацији насиља, пружају женска и феминистичка удружења, укључујући помоћ и подршку вишеструко маргинализованим женама“ (активност 1.5.3.1.)

Примедба није прихваћена јер иако специјализоване услуге нису одговорност само локалних самоуправа, ситуација може битно да се побољша уколико локалне самоуправе поставе ово питање као приоритет, јер су локалне самоуправе самосталне у управљању својим буџетима. Тиме би се допринело и бољој географској распрострањености услуга. Износ средстава је планиран за анализу, израду и дистрибуцију препорука свим локалним самоуправама.

Мера 1.5.4.

Примедбу је поднело удружење грађана „Чувари равноправности“ које је навело да је меру потребно изменити тако да се реч „женама“ замени са „женама и мушкарцима“.

Примедба није прихваћена јер истраживања показују да су жртве насиља у преко 90% случајева особе женског пола, док су насилници у преко 90% случајева мушкарци. У том смислу, много је више медијских прилога који се односе на насиље према женама, које је неопходно унапредити.

Примедбу је поднео Аутономни женски центар који наводи да је немогуће да су „недоступни подаци“ за почетну вредност за показатељ на нивоу мере, и пита се како ће се утврдити 20% унапређених знања од „непознатог податка“.

Примедба није прихваћена јер су поновљене активности које нису спроведене у претходном АП.

Активности 1.5.4.1., 1.5.4.2., 1.5.4.3., 1.5.4.4., 1.5.4.5.

Примедбе је поднео Аутономни женски центар који је навео да је предвиђен мали број обука за активности 1.5.4.1. и 1.5.4.2. Такође се пита да ли независна истраживања (1.5.4.3.), којих иначе има и увек показују исте резултате, или студије и анализе (1.5.4.5.), стварно могу да „унапреде квалитет медијских прилога“, ако до сада то нису успела.

Примедбе нису прихваћене. Поновљене су активности које нису реализоване у претходном АП. Број обука зависи од расположивих средстава. Резултати истраживања и анализа представљају се новинарима/кама и уредницима/цама, те се основано може очекивати да ће допринети побољшању квалитета медијског извештавања. Обуке свакако треба да укључе препоруке CEDAW комитета.

Посебни циљ 2.1.

Примедбу је поднело удружење грађана „Чувари равноправности“ које је навело да је посебан циљ потребно изменити тако да уместо „у родитељству“ стоји „у браку и након развода“.

Примедба није прихваћена јер су посебни циљеви наведени у АП дефинисани усвојеном Националном стратегијом за родну равноправност 2016-2020, коју је Влада усвојила 14. јануара 2016. године и не могу се мењати. Други по реду акциони план се доноси ради реализације стратешки већ постављених циљева ове националне стратегије. Поред тога, родитељство није у уској вези са концептом брака или развода. Другим речима, родитељство се односи на бригу о деци и оно може да се реализује независно од институције брака, као у ситуацијама када су партнери у ванбрачној заједници.

Даље, удружење грађана „Чувари равноправности“ наводи да је показатељ на нивоу општег циља „број сати које жене проводе у неплаћеном раду“ потребно избрисати.

Примедба није прихваћена јер истраживање о коришћењу времена Републичког завода за статистику показало је значајне разлике у оптерећености жена и мушкараца. Укупно, у неплаћеним активностима свакодневно учествује 95% жена и само 77% мушкараца. У неплаћеним пословима оне (95% од свих жена) проведу 5,08 h, а мушкарци који обављају неплаћене послове (77% од свих мушкараца) 2,58 h, односно, око 40% мање.

На крају, удружење грађана „Чувари равноправности“ наводи да показатељ на нивоу општег циља „ проценат времена које очеви користе у односу на мајке за бригу о деци“ не треба да буде предмет разматрања акционог плана, док се не ураде студије и анализе шта очеви за породицу раде док се мајке баве децом.

Примедба није прихваћена јер постоји неједнака укљученост очева и мајки у бригу о деци. То представља још један је од показатеља постојања стереотипне поделе улога које подразумевају да је јавна сфера резервисана за мушкараце, а приватна за жене. Активности су усмерене на равномернију расподелу времена посвећену бризи за децу, чиме ће се смањити неравноправности. Активност је усмерена на остварење стратешког циља АП: равноправно учешће жена и мушкараца у родитељству и економији старања.

Активност 2.1.2.2.

Примедбу је поднело удружење грађана „Чувари равноправности“ које је навело да ову активност треба избрисати.

Примедба није прихваћена јер истраживања показују да нема довољно места у вртићима за децу. Иако је евидентно да држава треба да повећа капацитете државних предшколских установа, неопходно је обезбедити да сва деца имају место у вртићима за време док се капацитети државних предшколских установа не повећају.

Мера 2.1.3.

Примедбу је поднело удружење грађана „Чувари равноправности“ које је навело да ова мера подстиче разводе и драстично повећање броја једнородитељских породица са малолетном децом, тј. „самохраних“ мајки, јер оне у минимум 80% случајева добијају старатељство над децом по разводу.

Није јасна примедба и шта се предлаже. У сваком случају, мере и активности нису усмерене на разводе бракова, већ на подршку самохраним родитељима.

Мера 2.1.5.

Примедбу је поднело удружење грађана „Чувари равноправности“ које је навело да показатељ на нивоу мере у вези са процентом Ромкиња које ступају у брак пре навршене 18 године није реалан, јер је почетна вредност за 2014 57%, а циљана за 2020 је 0%.

Иако је тачно да се не може потпуно искоренити феномен дечијих бракова за тако кратко време, примедба није прихваћена, јер овим Србија показује своју решеност да се одлучно супротстави оваквим штетним праксама.

Активност 2.1.5.4.

Примедбу је поднело удружење грађана „Чувари равноправности“ које је предложило да се ова активност избрише.

Примедба није прихваћена јер према одредбама Породичног закона, могуће је склопити брак између 16. и 18. године, уз дозволу суда. Активност се не односи само на ромску популацију, већ на укидање могућности склапања брака пре 18. године у Србији, у складу са одредбама Конвенције о правима детета. Брак није повезан са трудноћама, те ова активност није планирана са циљем смањивања малолетничких трудноћа.

Мера 2.2.1.

Примедбу је поднело удружење грађана „Чувари равноправности“ која се односи на показатељ на нивоу мере „удео жена међу предсеницима општина/градоначелника“, те је навело да је повећање са 6,6% на 40% преамбициозно, посебно када се упореди са осталим великим демократијама.

Примедба није прихваћена јер је циљ стратегије и овог АП побољшавање и унапређење родне равноправности. У том смислу, повећање удела жена међу председницама општина/градоначелницима јесте од велике важности. Реч је о циљаној вредности чије се достизање очекује до краја 2020.

Даље, удружење грађана „Чувари равноправности“ када је у питању показатељ на нивоу мере „удео жена у руководећим органима странака“ предлаже да се проценат од 40% исправи да буде пропорционалан учешћу жена у чланству странака.

Примедба није прихваћена јер је циљ стратегије и овог АП побољшавање и унапређење родне равноправности. У том смислу, повећање удела жена у руководећим органима странака јесте од велике важности. Активност је усмерена на остварење стратешког циља АП: жене и мушкарци равноправно одлучују у јавном и политичком животу.

Активност 2.3.3.2.

Примедбу је поднело удружење грађана „Чувари равноправности“ које је предложило да се у реализацију ове активности укључе и мушкарци у циљу развијања руралних подручја и пољопривреде, а не да мушкарци у одсуству информација о програмима ЕУ и програмима доделе кредитних и бесповратних средстава заостану за женама које их добијају.

Примедба није прихваћена јер подаци из извештаја о положају жена на селу у Србији показују да су жене на селу у битно лошијем положају у односу на мушкарце, у свим доменима – наслеђивање, поседовање куће и земље, приступ услугама и др. Активност је усмерена на остварење стратешког циља АП: развијати и оснаживати капацитете жена да се удружују у задруге у сеоским и градским срединама. Ова активност не искључује мушкарце, већ је планирана да се посебно води рачуна о учешћу жена на инфо сесијама.

Активност 2.3.5.1.

Примедбу је поднео Аутономни женски центар који је предложио да уместо активности која неће допринети остварењу наведене мере 2.3.5., треба унети активности измена и допуна Закона о финансијској подршци породицама са децом који дискриминише запослене и samozапослене жене.

Примедба није прихваћена јер смањивање дискриминације, односно, успостављање вишег нивоа равноправности код послодаваца увођењем интерних механизма превенције и заштите од дискриминације је много шира активност од ове коју Аутономни женски центар предлаже. Наведену активност треба посматрати у међузависности са показатељем резултата о броју органа јавне власти и послодаваца који су успоставили неки од интерних механизма. Такође, поступак оцене уставности наведеног закона већ је пред Уставним судом, како је и наведено у образложењу примедбе.

Посебни циљ 2.6.

Примедбу је поднело удружење грађана „Чувари равноправности“ које је предложило да у посебном циљу 2.6. реч „жена“ замени са „жена и мушкараца“.

Примедба није прихваћена јер су посебни циљеви наведени у АП дефинисани усвојеном Националном стратегијом за родну равноправност 2016-2020, коју је Влада усвојила 14. јануара 2016. године и не могу се мењати. Други по реду акциони план се доноси ради реализације стратешки већ постављених циљева ове националне стратегије. Такође, сва релевантна истраживања показују да су жене те које су најугроженија категорија становништва, поготово када су вишеструко маргинализоване (Ромкиње, старије жене, жене са инвалидитетом, жене на селу, жене са ХИВ-ом, припаднице националних мањина, припаднице сексуалних мањина, самохране мајке, жртве родно заснованог насиља, расељене жене, мигранткиње, сиромашне жене итд), стога је фокус на женама. Такође, пракса и извештаји Повереника за заштиту равноправности показују да је вишеструка дискриминација најприсутнија у односу на жене због њиховог пола, рода и брачног и породичног статуса

Посебни циљ 2.7.

Примедбу је поднело удружење грађана „Чувари равноправности“ које је предложило да у посебном циљу 2.7. реч „жена“ замени са „жена и мушкараца“.

Примедба није прихваћена јер су посебни циљеви наведени у АП дефинисани усвојеном Националном стратегијом за родну равноправност 2016-2020, коју је Влада усвојила 14. јануара 2016. године и не могу се мењати. Други по реду акциони план се доноси ради реализације стратешки већ постављених циљева ове националне стратегије. Истраживања показују да се жене, а нарочито жене из вишеструко маргинализованих група сусрећу са бројним препрекама у приступу квалитетној здравственој заштити. Расположиви финансијски, технички и људски ресурси у овој области нису довољно одрживи. Комитет УН за елиминацију дискриминације жена упутио је Републици Србији низ препорука ради обезбеђења равноправног приступа здравственим услугама и побољшању здравља жена, посебно имајући у виду потребе и положај припадница вишеструко маргинализованих група.